

ዐይነት ፤	ዐምደኛ ፡ ድርሰት ።
ርክስ ፤	"የሥልጣን ፡ ተገቢነት ።"
ይሁሴ ፤	"ሥልጡን ሕዝብና" ፡ መዜንው ።
ዕኩት ፤	ሚያዝያ ፡ 2011 ፡ ዓ.ም. ።
ዝግጅት ፤	ፍጹም ።
መጽሔት ፤	"ሥልጡን ሕዝብና" ፡ መዜንው ፡ ቍ.2011-001
ማስታወሻ ፤	
ማሳሰቢያ ፤	

ክዋኔ

CONSTITUTION

[በዚህ ፡ ዐምደኛ ፡ ስለሕገ ፡ መንግሥት ፡ (ወይም ፡ ክዋኔ) ፡ ጉዳይ ፡
ልዩ ፡ ልዩ ፡ ሐሳቦችና ፡ አስተያየቶች ፡ ይቀርቡብታል ።]

የሥልጣን ፡ ተገቢነት ።

ሀገር ፡ ማለት ፡ ባንድ ፡ የርትዕ ፡ ሥልጣኔ ፡ መሠረት ፡ ላይ ፡ የታነጸ ፡ በሕዝብና ፡ በብሔሩ ፡ (በሰፈረበት ፡ ምድሩ) ፡ መዋሐድ ፡ የተከወነ ፡ ኹነት ፡ ወይም ፡ መንግሥት ፡ ማለት ፡ ነው ። የሀገሮች ፡ በኩርት ፡ ኢትዮጵያ ፡ በጽሑፍ ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ ከሚመሩ ፡ ቀደምት ፡ ሀገሮች ፡ አንዷ ፡ ነበረች ። የመገናኛ ፡ ጽሑፍ ፡ ሕገ ፡ መንግሥቷም ፡ "ዐፄ ፡ ሥር" ፡ ወይም ፡ "ሥርዐተ ፡ መንግሥት" ፡ ይባላል ።

ባ 1262 ፡ ዓ.ም. ፡ -- ፡ የዛሬ ፡ 749 ፡ ዓመት ፡ መኾኑ ፡ ነው ፡ -- ፡ በታላቁ ፡ መንፈሳዊ ፡ መሪ ፡ በዕጩጌ ፡ ተክለ ፡ ሃይማኖት ፡ አማካይነት ፡ መንግሥት ፡ ከዛጌ ፡ ዘርዐ ፡ ነገሥት ፡ ወደ ፡ አጋቦስ ፡ ወሰሎሞናዊው ፡ ዘርዐ ፡ ነገሥት ፡ በሰላም ፡ ሲዛወር ፡ ዐምሐራ ፡ ሣይንት ፡ ላይ ፡ በተካኸደ ፡ ሀገራዊ ፡ ጉባኤ ፡ በወቅቱ ፡ ከነበሩት ፡ ከ 99 ኙ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ክፍላተ ፡ ሀገር ፡ በሕዝብ ፡ ተወክለው ፡ የተሰበሰቡ ፡ ተወካዮች ፡ መክረውና ፡ ዘክረው ፡ ሥርዐተ ፡ መንግሥቱን ፡ እንዳጸደቁት ፡ ይተረካል ። ከዕጩጌ ፡ ተክለ ፡ ሃይማኖት ፡ ጋራ ፡ እንደ ፡ አባ ፡ ኢየሱስ ፡ ሞአ ፡ እና ፡ እንደ ፡ አባ ፡ ዮሐንስ ፡ ያሉ ፡ ታላላቅ ፡ መንፈሳውያን ፡ አባቶችና ፡ ሊቃውንት ፡ በቅለው ፡ ነበር ። በዚያ ፡ ዘመን ፡ ኢትዮጵያ ፡ ግዛታዊ ፡ ሥርዐቷን ፡ ዐድሳ ፡ ከዐፄ ፡ ይኩኖ ፡ አምላክ ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት ፡ (1262-1278 ፡ ዓ.ም.) ፡ አንሥቶ ፡ እስከ ፡ ዐፄ ፡ ልብነ ፡ ድንግል ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት ፡ (1500-1530 ፡ ዓ.ም.) ፡ አጋማሽና ፡ እስከግራኝ ፡ መሐመድ ፡ ወረራ ፡ ድረስ ፡ ከዜይላ ፡ እስከ ፡ ከሰላ ፡ ከመቅደሱ ፡ (ሞቃድሾ) ፡ እስከ ፡ ሱዋኪም ፡ (ሱዋኪን) ፡ በሚዘረጋ ፡ ብሔር ፡ ላይ ፡ ግዛቷን ፡ አደላድላ ፡ ኖረች ። ግራኝ ፡ መሐመድ ፡ ሲነሣም ፡ መላዋን ፡ ኢትዮጵያ ፡ ከመቅደሱ ፡ እስከ ፡ ሱዋኪም ፡ ከዜይላ ፡ እስከ ፡ ጎርቱም ፡ ባንድ ፡ የእስላም ፡ መንግሥትነት ፡

ሞላዋን ፡ ልግዛ ፡ አለ ፡ እንጂ ፡ ልገነጣጥል ፡ አላለም ።
የኢትዮጵያ ፡ ጽሑፍ ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ ከ 1262 ፡ ዓ.ም. ፡ ይነሣ ፡ እንጂ ፡ ከዚያ ፡ በፊት ፡ ያልተጻፈ ፡ ነገር ፡ ግን ፡ በቃል ፡ ከ.ዳን ፡ የታሰረ ፡ ልማዳዊ ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ ነበር ። እስከ ፡ ዛሬ ፡ ድረስ ፡ በአፈ ፡ ታሪክ ፡ ሲወርድ ፡ ሲዋረድ ፡ በታሪክ ፡ ነገሥት ፡ በጽሑፍ ፡ ሲወራረስ ፡ የደረሰን ፡ ትርክት ፡ እንደሚነግረን ፡ የኢትዮጵያ ፡ ሕዝብ ፡ ከ 6000 ፡ ዓመት ፡ በፊት ፡ ለዘንዶ ፡ ("አርጭ") ፡ ልጃገረድን ፡ እየገበረ ፡ ያደር ፡ ነበር ። ከዕለታት ፡ አንድ ፡ ቀን ፡ (የሚገበሩት ፡ የደካው ፡ ልጆች ፡ ነበሩና) ፡ ግፉ ፡ በዝቶባቸው ፡ የተማረሩት ፡ ሕዝብ ፡- ከቶ ፡ ማን ፡ በገላገለን ፡ ሲሉ ፡ የሰማ ፡ "አጋቦስ" ፡ የተባለ ፡ ዠግና ፡ ተነሥቶ ፡- እኔ ፡ እገድልላችኋለሁ ፡ ግን ፡ ብገድልላችኹ ፡ ምን ፡ ታደርጉልኛላችኹ ፡ ብሎ ፡ ጠየቃቸው ። ሕዝቡም ፡ ሲመልሱ ፡- አርጭን ፡ ብትገድል ፡ እናነግሥኻለን ፤ ስናነግሥክ ፡ ግን ፡ በፈቃዳችን ፡ መሠረት ፡ እንድትገዛን ፡ ይኹን ፤ በፈቃዳችን ፡ እስከ ፡ ገዙን ፡ ድረስም ፡ ንግሥናውን ፡ ለልጅ ፡ ልጆችክ ፡ ከዘርክ ፡ አናወጣም ፡ ሲሉ ፡ ተማማሉ ። አጋቦስም ፡ ጭፍርቸን ፡ አስከትሎ ፡ ዘምቶ ፡ በለሰ ፡ ቀንቶት ፡ እንደተናገረው ፡ አርጭን ፡ ገድሎ ፡ መጣ ። በቃል ፡ ከ.ዳናቸውም ፡ መሠረት ፡ የኢትዮጵያ ፡ ሕዝብ ፡ አጋቦስን ፡ "ንጉሥ" ፡ ብለው ፡ አነገሡት ።
ማክዳ ፡ ንግሥተ ፡ ላባ ፡ የአጋቦስ ፡ 70 ኛ ፡ ትውልድ ፡ ናት ፡ ይባላል ። ርሷም ፡ ጌታችን ፡ መድኅኒታችን ፡ ኢየሱስ ፡ ክርስቶስ ፡ እንደ ፡ መሰከረላት ፡ ከምድር ፡ ዳርቻ ፡ ተነሥታ ፡ የንጉሥ ፡ ሰሎሞንን ፡ ጥበብ ፡ ለመስማት ፡ ወደ ፡ ኢየሩሳሌም ፡ ኸደች ። "ኸደ! ፡ ከመኸድ ፡ ይገኛል" ፡ እንዲሉ ፡ መንገዷ ፡ ተላክቶ ፡ ሰሎሞናዊውን ፡ ዘርዐ ፡ ነገሥት ፡ ለኢትዮጵያ ፡ ከማስገኘቱ ፡ ጋራ ፡ ጽላተ ፡ ሙሴንና ፡ የአይሁድና ፡ ብሎም ፡ የክርስትና ፡ ሃይማኖትን ፡ ከብዙ ፡ ጥበባት ፡ ጋራ ፡ ለኢትዮጵያ ፡ አተረፈላት ። በእነዚህ ፡ ድርሰቶች ፡ ኢትዮጵያ ፡ መሥራች ፡ ታሪክን ፡ አገኘች ። ከዚህም ፡ በላይ ፡ አንድ ፡ ታላቅ ፡ የግዛት ፡ መርሕን ፡ አረጋግጣ ፡ ያዘች ፤ ይህም ፡ መርሕ ፡ "የሥልጣን ፡ ተገቢነት" ፡ ይባላል ።
ላለፉት ፡ ሦስት ፡ ሺሕ ፡ ዓመታት ፡ ባንድ ፡ ወገን ፡ ከአጋቦስ ፡ ዘርዐ ፡ ነገሥት ፡ ጋራ ፡ በጸናው ፡ ቃል ፡ ከ.ዳን ፡ ከርሱ ፡ በኋላ ፡ ደግሞ ፡ ከሰሎሞናዊው ፡ ዘርዐ ፡ ነገሥት ፡ ጋራ ፡ በቀዳማዊ ፡ ምኒልክ ¹ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥትነት ፡ ታድሶ ፡ በጸናው ፡ ቃል ፡ ከ.ዳን ፡ መሠረት ፡ የኢትዮጵያ ፡ ሕዝብ ፡ ተገቢ ፡ ብሎ ፡ የሚቀበለው ፡ ሥልጣን ፡ በወንድ ፡ ከሚወርደው ፡ የሰሎሞናዊ ፡ ዘርዐ ፡ ነገሥት ፡ የሚወለደውን ፡ መስፍን ፡ "ይደልዎ / ይገባዋል" ፡ ብሎ ፡ ያነገሠውን ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ ሥልጣን ፡ ብቻ ፡ ነው ። ይህም ፡ በመኾኑ ፡ ለዐመፀኞች ፡ የመንገሡም ፡ ኾነ ፡ ተቀባይነት ፡ የማግኘቱ ፡ ዕድል ፡ በማነሱ ፡ ነገሥታቱ ፡ ተቀናቃኞቻቸውን ፡ በቀላሉ ፡ እየመለሱ ፡ በሙሉ ፡ የሥልጣን ፡ ተገቢነትና ፡ ችሎት ፡ ኢትዮጵያን ፡ ገዝተዋል ።
እያለፈ ፡ አያለፈ ፡ ግን ፡ የሥርዐት ፡ መጠንጠን ፡ እየደረሰ ፡ በመቶሎሚ ፡ ርሱንም ፡ ተከትሎ ፡ በዮዲት ፡ "ጉዲት" ፡ የደረሰው ፡ ዐይነት ፡ አጠቃላይ ፡ ጥፋት ፡ የኢትዮጵያን ፡ ሀገራዊ ፡ መንግሥት ፡ አፈራርሶታል ። በተለይ ፡ ከዮዲት ፡ ጥፋት ፡ በኋላ ፡ ሰሎሞናዊው ፡

1 ቀዳማዊ ፡ ምኒልክ ፡ የንግሥት ፡ ማክዳና ፡ የንጉሥ ፡ ሰሎሞን ፡ ልጅ ፡ ባ 10 ኛው ፡ ምእትያ ፡ ቅድመ ፡ ልደተ ፡ ክርስቶስ ፡ በኢትዮጵያ ፡ የነገሠ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ።

መስፍን ፡ ድል ፡ ነዓድ ፡ ከአክሱም ፡ ወደ ፡ ሸዋ ፡ ሲባረርና ፡
ዛጌዎች ፡ እሥልጣኑ ፡ ሰገነት ፡ ላይ ፡ ሲወጡ ፡ የሥልጣን ፡
ተገቢነት ፡ በኢትዮጵያ ፡ ጠፍቶ ፡ ነበር ። ከ 300 ፡ ዓመት ፡ በኋላ ፡
ዕጩን ፡ ተክለ ፡ ሃይማኖት ፡ በመላ ፡ ኢትዮጵያ ፡ በመሩት ፡ ስያሳዊ ፡
ሰብከትና ፡ ሰላማዊ ፡ ትግል ፡ ዛጌው ፡ 0% ፡ ነአኩቶ ፡ ለአብ ፡
ከንጉሠ ፡ ነገሥታዊው ፡ ዙፋን ፡ በስምምነት ፡ ሲወርድና ፡
ሰሎሞናዊው ፡ መስፍን ፡ ይኩኖ ፡ አምላክ ፡ ሲነግሥ ፡ የሥልጣን ፡
ተገቢነት ፡ ተመልሷል ። ይህ ፡ ብቻ ፡ አይደለም ፤ **"ሕዝብ ፡
አንጋሽ ፤ መስፍን ፡ ነጋሽ ፤ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ ቀዳሽ"** ፡
በሚለው ፡ ትውፊታዊ ፡ የሰዓላ ፡ መርሕ ፡ መሠረት ፡ አንድያው ፡
ሀገራዊ ፡ ሥልጣን ፡ በሦስት ፡ አካላት ፡ የሚገበርበት ፡ አገባብ ፡
በዚህ ፡ ጊዜ ፡ በሥርዐተ ፡ መንግሥቱ ፡ ተለይቶ ፡ ተደነገገ ፡-

- **ሕዝብ ፡** በእንደራሴዎቹ ፡ አማካይነት ፡ **ሐጋጊውን ፡**
ሥልጣን ፡ ይይዛል ፤ **ንጉሠ ፡** ነገሥቱን ፡ ከሰሎሞናዊው ፡
ዘርዐ ፡ ነገሥት ፡ በወንድ ፡ ከወረደው ፡ ዘርፍ ፡ መስፍኑን ፡
መርጦ ፡ "ንጉሠ ፡ ነገሥት" ፡ ብሎ ፡ ይሾማል ፡
ላይፈቅድም ፡ ይሾራል ፤ ሕግጋትን ፡ መክሮ ፡ ዘክሮ ፡
ያጸድቃል ።
- **ቤተ ፡ ክህነት ፡** ደግሞ ፡ **ፈታሒውን ፡ ሥልጣን ፡** ይዞ ፡
በፍትሕ ፡ ነገሥቱ ፡ መሠረት ፡ ይዳኛል ፤ በዚህም ፡
ምክንያት ፡ **"ሢሶ ፡ መንግሥት"** ፡ ይባላል ።
- **መስፍን ፡** በንጉሠ ፡ ነገሥትነቱ ፡ **ፈጻሚውን ፡ ሥልጣን ፡**
ይይዛል ፤ የመንግሥቱን ፡ ሕግጋት ፡ ያስፈጽማል ፤
ለዘውድ ፡ ችሎት ፡ የሚቀርቡትን ፡ ጉዳዮች ፡ አስመርምርና ፡
አስተችቶ ፡ ይበይናል ፤ ሀገርንም ፡ ይጠብቃል ፡
ያስተዳድራል ።

ሀገራዊው ፡ ሥልጣን ፡ እንዲህ ፡ በሦስት ፡ ደንቦች ፡ (በሕዝብ ፡
በቤተ ፡ ክህነት ፡ በንጉሠ ፡ ነገሥት) ፡ ሱታፌ ፡ ተመዛዝኖ ፡
በመዋቀሩ ፡ ለሀገር ፡ አስተዳደር ፡ ትክክልነትን ፡ አስገኝቶ ፡
በዚያ ፡ ዘመን ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዝና ፡ በመላ ፡ ዓለም ፡ ተሰማ ፡
ፍትሕና ፡ ርትዕ ፡ የነገሡባት ፡ የሰው ፡ ልጅ ፡ መብት ፡
የተከበረባት ፡ ፈሪሀ ፡ እግዚአብሔር ፡ የሰፈነባት ፡ የሥልጡን ፡
ሕዝብ ፡ ሀገር ፡ የጽድቅ ፡ መንግሥት ፡ ተብላ ፡ ታወቀች ።
ምዕራባውያንም ፡ የዝነኛው ፡ "Prester John / Prêtre Jean" ፡
መንግሥት ፡ እያሉ ፡ ጠሯት ።

ኾኖም ፡ ይህ ፡ ሀገራዊውን ፡ ሥልጣን ፡ ለሦስት ፡ ደንቦች ፡
ለይቶ ፡ ሰጥቶ ፡ በተለይ ፡ የንጉሠ ፡ ነገሥቱን ፡ ሥልጣን ፡ ወስኖ ፡

የሚደነግግበት ፡ አገባብ ፡ የሥልጣን ፡ ተገቢነት ፡ ላለው ፡ ንጉሠ ፡
ነገሥት ፡ የተመቸውን ፡ ያክል ፡ አላግባብ ፡ በዐመፃ ፡ እሥልጣኑ ፡
ሰገነት ፡ ላይ ፡ ለሚወጣ ፡ ዐምባ ፡ ገንን ፡ ግን ፡ የማይመች ፡ ኾነ ።
በየጊዜው ፡ የተፈራረቁት ፡ ዐምባ ፡ ገንኖችም ፡ ይህን ፡ ገደብ ፡
እንንዳለን ፡ እንዳፈቀደን ፡ እንገዛለን ፡ እያሉ ፡ የዕጩን ፡ ተክለ ፡
ሃይማኖትንም ፡ ገድል ፡ ከሥርዐተ ፡ መንግሥቱ ፡ ጋራ ፡ ከታሪክ ፡
ነገሥታቸው ፡ እየፋቋቸው ፡ አጠፏቸው ። በዚህ ፡ ምክንያት ፡
የዕጩን ፡ ተክለ ፡ ሃይማኖትና ፡ ባ 5 ፡ ምእትያ ፡ የሚቀድሟቸው ፡
የጸድቁ ፡ አቡነ ፡ ተክለ ፡ ሃይማኖት ፡ ስምና ፡ ሰብእና ፡ ታሪክና ፡
ገድል ፡ በዘመን ፡ ርቀት ፡ ተደበላልቀው ፡ ኹለቱን ፡ መለየት ፡
እሚያስቸግርበት ፡ ደረጃ ፡ ላይ ፡ ዛሬ ፡ ተደረሰ ።

በተመሳሳይ ፡ ዘመን ፡ በአውሮፓና ፡ በዐረብ ፡ ምድርም ፡
እንደ ፡ ዕጩን ፡ ተክለ ፡ ሃይማኖት ፡ ኹሉ ፡ ታላላቅ ፡ ሊቃውንት ፡
ተነሥተው ፡ የሥልጣን ፡ ተገቢነትን ፡ ለማረጋገጥ ፡ የነገሥታቱን ፡
ሥልጣን ፡ ለመገደብና ፡ ሀገራዊው ፡ ሥልጣን ፡ በተመዛዘኖች ፡
ደንቦች ፡ ተከፋፍሎ ፡ እንዲያዝ ፡ ሰብከዋል ። ብዙዎቹ ፡
ትምህርታቸውን ፡ ከመጽሐፍ ፡ ቅዱስ ፡ የቀዳትን ፡ ያክል ፡
ከጥንታውያን ፡ የግሪክና ፡ የሮማ ፡ ፈላስፋዎችም ፡ ቀድተውታል ።
ከነዚህ ፡ ውስጥ ፡ የሚከተሉት ፡ ይጠቀሳሉ ፡-

- ባ 13 ኛው ፡ ምእትያ ፡ ሮማዊው ፡ የአኩናስ ፡ ቅዱስ ፡
ቶማስ ² ፡ (1217-1266 ፡ ዓ.ም.) ፡ ምድራዊ ፡ ግዛት ፡
ከመለኮታዊ ፡ ውክልና ፡ ይልቅ ፡ በሕዝባዊ ፡ ውክልና ፡ እና ፡
በርትዕ ፡ መሠረት ፡ ላይ ፡ ሊቆም ፡ ይገባዋል ፡ ሲሉ ፡
አስተምረዋል ።
- ባ 14 ኛው ፡ ምእትያ ፡ ማርሲሊዩስ ፡ (1268-1335 ፡
ዓ.ም.) ³ ፡ የተባለው ፡ የፓዲው ፡ ሌላ ፡ ሮማዊ ፡ ሊቅ ፡
ከ"ሀገር" ፡ (ከ "polis") ፡ ዕባባት ፡ በመነሣት ፡ ትክክለኛው ፡
መንግሥት ፡ በሕዝብ ፡ ለሕዝብ ፡ የሚቆም ፡ መንግሥት ፡
እንጂ ፡ በሥርዐተ ፡ መንግሥት ፡ ውርስነት ፡ የሚያዝ ፡ ይዘታ ፡
ሊኾን ፡ አይገባውም ፡ ብሎ ፡ በመስበክ ፡ የሥልጣን ፡
ተገቢነትን ፡ ከሕዝባዊ ፡ ምርጫ ፡ አመነጨው ።
- ባ 14 ኛው ፡ ምእትያ ፡ በዐረብ ፡ ዓለም ፡ መግሪባዊው ፡
ኢብን ፡ ኸልዱን ⁴ ፡ (1324-1398 ፡ ዓ.ም.) ፡ የግዛትን ፡
ፍልስፍና ፡ ከማኅበራዊ ፡ አግጣጫ ፡ በማየት ፡ ግዛት ፡
ተመሥርቶ ፡ ሲቈይ ፡ እየተበላሸ ፡ እየጠነጠነ ፡ ስለሚኾድ ፡
ፈርሶ ፡ በሌላ ፡ መተካቱ ፡ ባሕርያዊ ፡ ነው ፡ ሲል ፡
የመንግሥታትን ፡ ተባርኖ ፡ አስገንዘበ ።
- ባ 16 ኛው ፡ ምእትያ ፡ ኤስፓኖዊው ፡ ፍራንሲስኮ ፡ ዴ ፡
ቪቶሪያ ⁵ ፡ (1475-1538 ፡ ዓ.ም.) ፡ የግለኛ ፡ ነጻነትን ፡
ባሕርያዊ ፡ መብትንና ፡ እኩልነትን ፡ በመስበክ ፡ በመሾም ፡
ካልኾነ ፡ በቀር ፡ ማንም ፡ በማንም ፡ ላይ ፡ ሥልጣን ፡ ሊኖረው ፡
አይገባም ፡ ሲል ፡ አስተማረ ። በዘመኑም ፡ የኤስፓኛ ፡
መንግሥት ፡ "አሜሪካ" ፡ የሚገኙትን ፡ የዐዲስ ፡ ዓለም ፡
ሕዝቦችንና ፡ መንግሥታትን ፡ ማገበሯን ፡ ተቃወመ ። የርሱ ፡
ትምህርቶች ፡ ዛሬ ፡ የምናውቀውን ፡ አህጉራውያን ፡ ሕግጋት ፡
በጉልሕ ፡ ቀርጸዋል ።

2 Saint Thomas of Aquinas (1225-1274 A.D.)
3 Marsilius of Padua (1275-1343 A.D.)
4 Ibn Khaldoun (1332-1406 A.D.)
5 Francisco de Vitoria (1483-1546 A.D.)

- ባ 17 ኛው ፡ ምእትያ ፡ ጆን ፡ ሎክ ፡ የተባለው ፡ እንግሊዛዊ ፡ ፈላስፋ ⁶ ፡ (1624-1696 ፡ ዓ.ም.) ፡ ሥልጣን ፡ ከሕዝብ ፡ የሚመነጭ ፡ መኾኑን ፡ በማመን ፡ የሥልጣን ፡ ተገቢነትን ፡ ከሕዝብ ፡ ፈቃድ ፡ ጋራ ፡ አገናኘው ። የመንግሥትንም ፡ ሚያ ፡ ሕግን ፡ ማገግ ፣ በሕግ ፡ መሠረት ፡ መዳኘት ፣ የሀገራውያንን ፡ መብትና ፡ ነጻነት ፡ ማስከበር ፣ ሀገርንም ፡ መጠበቅ ፡ ሲል ፡ አስተማረ ።
- ባ 18 ኛው ፡ ምእትያ ፡ ሞንቴስኪየ ⁷ ፡ (1681-1747 ፡ ዓ.ም.) ፡ የተባለው ፡ ፈረንሳዊ ፡ ፈላስፋ ፡ ብዙም ፡ ስለሥልጣን ፡ ተገቢነት ፡ ሳይጨነቅ ፡ ያገዛዝ ፡ ጨቋኝነት ፡ የሚወገድበትን ፡ መንገድ ፡ ሲያመለክት ፡ ብቻ ፡ ሦስቱ ፡ ሥልጣናት ፡ (ሐጋገድ ፣ ፈታሐውና ፡ ፈጻሚው ፡ ሥልጣን) ፡ በሕግ ፡ መንግሥት ፡ አማካይነት ፡ ተመዘዝነው ፡ ሊዋቀሩ ፡ ይገባል ፡ ሲል ፡ እስከዛሬ ፡ የሚጠቀሱትን ፡ "የሥልጣን ፡ ክፍፍል ፡ መርሕ" ፡ ሰብኳል ።

እንሆ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ገና ፡ ባ 13 ኛው ፡ ምእትያ ፡ የሥልጣን ፡ ክፍፍል ፡ መርሕን ፡ ሳሊ ፡ ከሊቃውንቷ ፡ አእምሮ ፡ አንቅታ ፣ በጽሑፍ ፡ ሥርዐተ ፡ መንግሥቷ ፡ ሕግ ፡ አድርጋ ፡ አስፍራ ፣ በርሱም ፡ መሠረት ፡ በገቢር ፡ ተዳድራ ፣ መንግሥቷን ፡ አዘምና ፡ ኖራለች ።

ዳሩ ፡ ግን ፡ ኢብን ፡ ኸልዱን ፡ እንዳስተማረው ፡ ብሎ ፡ ብሎ ፡ የጥጋብና ፡ የቅልጣን ፡ ዘመን ፡ መምጣቱና ፡ የሥርዐት ፡ መጠንጠን ፡ ማስከተሉ ፡ አይቀርምና ፡ ባዴ ፡ ልብን ፡ ድንግል ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት ፡ ይኸው ፡ ደርሶ ፡ መንግሥት ፡ ፈረሰ ። ዳግመኛ ፡ በርትዕ ፡ መሠረት ፡ ላይ ፡ እስኪታነጽ ፡ እስከ ፡ ዐዴ ፡ ፋሲለደስ ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት ፡ (1623-1759 ፡ ዓ.ም.) ፡ ድረስ ፡ አንድ ፡ መቶ ፡ ዓመት ፡ ፈጀ ።

እንሆ ፡ የሥልጣን ፡ ተገቢነት ፡ መኖርና ፡ አለመኖር ፡ ምን ፡ ያኽል ፡ ያንድን ፡ ሀገር ፡ ህልውና ፡ እንደሚወሰነው ፡ አይተናል ። ዛሬ ፡ በኢትዮጵያ ፡ የሥልጣን ፡ ተገቢነት ፡ የለም ። የሥልጣን ፡ ተገቢነት ፡ የሌለበት ፡ ይህ ፡ ኹኔታ ፡ ባንድ ፡ ወገን ፡ የሕዝብን ፡ የመገዛት ፡ ውዴታ ፡ ለገዢዎቹ ፡ ሲያሳጣ ፤ በሌላው ፡ ወገን ፡ ደግሞ ፡ ሕዝቡን ፡ መረን ፡ ለኾነ ፡ የዝርፊያና ፡ የውንብድና ፡ አገዛዝ ፡ ይዳርጋል ። ኹሉቱ ፡ ሲዳመሩ ፡ የኢትዮጵያን ፡ የግዛት ፡ ሐራነትና ፡ የብሔራትን ፡ (የምድራትን) ፡ ሙሉነት ፡ አደጋ ፡ ላይ ፡ ይጥላሉ ። የሥልጣን ፡ ተገቢነት ፡ ተመልሶ ፡ እንዲገኝለት ፡ የኢትዮጵያ ፡ አንድያ ፡ ባለቤት ፡ የኾነው ፡ የኢትዮጵያ ፡ ሕዝብ ፡ በእግዚእናውና ፡ በሥልጡንሕዝብናው ፡ የሚያደርግበትን ፡ ሕግ ፡ መንግሥቱን ፡ መሥራት ፣ መንግሥቱን ፡ ማቆምና ፡ ራሱን ፡ በራሱ ፡ መግዛት ፡ ይጠበቅበታል ። ለዚህ ፡ ሥራው ፡ ይበጀው ፡ ዘንድ ፡ ትውፊታዊ ፡ የግዛት ፡ ፍልስፍናውን ፡ ዋና ፡ ዋና ፡ ጭብጦች ፡ ለማስታወስና ፡ ለማዘመን ፡ መንገሪያ ፡ ግሶቹንም ፡ ለመለየት ፡ የሚጠቅሙትን ፡ ተከታታይ ፡ ጽሑፎች ፡ በዚህ ፡ ዐምድ ፡ እናቀርባለን ❖

6 John Locke (1632-1704 A.D.).
7 Montesquieu (1689-1755 A.D.).